

บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของ
วิทยาการอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา

ซูมัยยะห์ สาและ*

นิเลาะ แวอุเซ็ง**

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาการอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา ในด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ตลอดจนศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ตัวแทนวิทยาการอิสลามศึกษา จังหวัดยะลา จำนวน 7 คน และวิทยาการอิสลามศึกษา จำนวน 137 คน ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถามในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า บทบาทที่เป็นจริงในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาการอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ยกเว้นด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก บทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาการอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ คือหลักสูตรอิสลามศึกษาต้องปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเหมาะสมกับวัย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องมีความหลากหลาย มีการสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนที่มีปัญหา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษาที่เป็นภาษาไทย ให้กับโรงเรียน ควรวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และควรจัดให้มีการอบรมด้านการพัฒนาการเรียนการสอนให้แก่วิทยาการอิสลามศึกษา

คำสำคัญ บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอน วิทยาการอิสลามศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา

* นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

** Ph.D.(Education), อาจารย์ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Abstract

This study aimed to examine the actual and expected instructional roles of Islamic studies teachers in primary schools in Yala province with regard to syllabus and its application, instructional activities, teaching materials, and measurement and assessment. The study also to propose suggestions. Seven Islamic studies teachers were purposively selected for interview purposes and 137 Islamic studies teachers were randomly selected for questionnaire response purposes. The research instruments were the interview form and questionnaires. Statistics used in this study was based on percentage, arithmetic mean, and standard deviation. The results revealed that the perceived levels of the actual instructional roles of Islamic studies teachers in primary schools in Yala province, in overall and in each aspect, are moderate with the exception of the instructional activities which are high. The perceived levels of expected instructional roles of Islamic studies teachers in primary schools in Yala province, in overall and in each aspect, are high. In overall and in each aspect, the perceived means between the actual and expected instructional roles of Islamic studies teachers in primary schools in Yala province. The proposed suggestions are to amend syllabuses to suite learners' needs and capacities; to provide poor students with extra class; to produce Islamic studies teaching material in Thai language; to implement an authentic evaluation and assessment; and to provide professional training pertaining to instructional methods.

Keywords: Expected and Actual Instructional Roles, Islamic Studies Teachers, Primary School

บทนำ

การศึกษา คือ กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม เมื่อบุคคลมีความเจริญงอกงามทั้งในด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคม ตลอดจนมีความสามารถในการประกอบกิจการงานต่าง ๆ อย่างเต็มที่แล้วย่อมจะช่วยพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน (ยนต์ คุ้มจิต, 2544:12)

การศึกษาในระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ มุ่งเน้นให้เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุขบนพื้นฐานของสังคมไทย โดยปลูกฝังให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ มีคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเองและสังคม มีความสามารถในการเรียนรู้ สื่อสาร ทำงาน คิดตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ มีเหตุผลรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ ฟังตนเองได้ มีทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี มีสุนทรียภาพ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและสิ่งแวดล้อมและมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 3)

ครูผู้สอนอิสลามศึกษาเป็นผู้ได้รับเกียรติ ความรัก ความโปรดยกย่อง ความเมตตาอันยิ่งใหญ่จากพระผู้เป็นเจ้าเอกองค์อัลลอฮฺ ﷻ ในการทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ของพระองค์ ผู้สอนอิสลามศึกษา จึงถือเป็นผู้ทรงคุณธรรม ที่มีความผูกพันอันลึกซึ้งต่อพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ผู้ทรงอภิบาล ผู้ทรงสร้างทุกสรรพสิ่ง

ดังนั้นจรรยาบรรณของครูผู้สอนอิสลามศึกษาที่ประมวลมาจากคำสอนของศาสนาอิสลาม ใช้เป็นแต่เพียงผู้จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขเท่านั้น แต่สิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่านั้นคือครูผู้สอนอิสลามศึกษาเป็นผู้นำตนเองและเป็นผู้ชี้แนะแนวทางสู่สวรรค์ในโลกหน้า (อาคิเราะฮ์ – ผู้วิจัย) ให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย (กรมวิชาการ, 2546 : 295- 296)

บทบาทของวิทยากรอิสลามศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเอง มีการกำหนดการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสม โดยลดบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้กำกับการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ควรมีการเปลี่ยนแปลง ดังที่ อรรถ ฤกษ์คำและสุวิทย์ ฤกษ์คำ (2544: 197) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนไว้ว่า ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้จัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยปรับเปลี่ยนแนวคิดให้เอื้อต่อการปฏิรูปต่อการเรียนรู้ ศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจและปรับเนื้อหากระบวนการและทฤษฎีการสอนต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์วิทยากรอิสลามศึกษาในจังหวัดยะลา สารภี มะแซ (สัมภาษณ์), 13 กุมภาพันธ์ 2551; ไชน์ลาป๊ะ มะเต๊ะ (สัมภาษณ์), 15 กุมภาพันธ์ 2551, พุรกอน สะแลแม (สัมภาษณ์), 17 กุมภาพันธ์ 2551; อาอิชะฮะ สามะอาลี (สัมภาษณ์), 18 กุมภาพันธ์ 2551 ; รอเบียห์ สะมะแอ (สัมภาษณ์) ; 16 กุมภาพันธ์ 2551) พบว่าปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ของวิทยากรอิสลามศึกษาในการจัดการเรียนการสอน คือ ด้านหลักสูตรอิสลามศึกษาที่ใช้ในปัจจุบันไม่สามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมด กล่าวคือส่วนที่เป็นความต้องการของท้องถิ่น ยังไม่สอดคล้อง และบางโรงเรียนก็ไม่มีหลักสูตรอิสลามศึกษาเป็นการเฉพาะ ต้องนำหลักสูตรแบบเข้ม [หลักสูตรอิสลามศึกษาตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษา - ผู้วิจัย] มาใช้ อีกทั้งต้องคิดเองว่าจะนำไปปรับใช้กับโรงเรียนอย่างไรจึงจะเหมาะสม สิ่งที่คาดหวังคือต้องการให้มีการนำหลักสูตรอิสลามศึกษาที่เป็นมาตรฐานเดียวกันมาใช้ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน อาจจะเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาโดยเรียกวิทยากรอิสลามศึกษามาร่วมจัดทำ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถจัดได้ปานกลาง แต่ยังขาดวิธีการที่หลากหลาย สิ่งที่คาดหวังคือ การอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อนำวิธีการใหม่ ๆ มาปรับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ด้านสื่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษามีน้อยมาก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะใช้กระดานดำประกอบการเรียนการสอน คาดหวังจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจัดหาสื่อและงบประมาณเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลทางอิสลามศึกษาส่วนใหญ่แล้วจะเน้นสภาพจริงของผู้เรียน แต่ยังขาดเทคนิควิธีการใหม่ ๆ สิ่งที่คาดหวังคือการจัดอบรมเทคนิควิธีการวัดและประเมินผลทางอิสลามศึกษา เพื่อนำไปใช้กับผู้เรียนต่อไป

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและเห็นความสำคัญที่จะทำการศึกษาวิจัย เพราะการสัมภาษณ์บุคคลข้างต้นยังไม่สามารถสรุปได้ว่าแท้จริงแล้วปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ของวิทยากรอิสลามศึกษาโดยภาพรวมแล้วเป็นอย่างไร ดังนั้นการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษาโดยเน้นในด้านวิชาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล โดยจำแนกตามตัวแปร อายุ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน ทั้งนี้เพื่อจะได้ปรับปรุงบทบาทหน้าที่ของวิทยากรอิสลามศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ และผู้วิจัยเห็นว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานและใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและ

พัฒนาบทบาทของวิทยาการอิสลามศึกษาที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

- 1) บทบาทที่เป็นจริงในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาการอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา ในด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล
- 2) บทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาการอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา ในด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล
- 3) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาการอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การบริหารการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 นั้นได้แบ่งออกเป็น 4 งาน ได้แก่ งานด้านวิชาการ งานด้านงบประมาณ งานด้านการบริหารงานบุคคล และงานด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งงานทั้ง 4 ด้านดังกล่าว งานวิชาการถือเป็นงานหลักและเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา(เฉลิมพล และชัน, 2550 : 3) ดังที่ วีระศักดิ์ รัชชโพธิวงศ์ (2544 : 8) ได้กล่าวถึงขอบข่ายงานวิชาการไว้ว่า ขอบข่ายงานวิชาการมี 7 งาน คือ งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอน งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน งานวัดและการประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศภายใน และงานการประชุมอบรมทางวิชาการ และนิตยา เพ็ชรไทยพงศ์ (2545: 16) ได้ประมวลขอบข่ายงานวิชาการไว้ 7 ประการเช่นกันคือ งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานการจัดการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานห้องสมุด งานวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน งานนิเทศภายใน และงานพัฒนาบุคลากร และนิตยา มัสเยาะ (2545: 15) ได้กล่าวไว้ว่างานวิชาการเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ของนักเรียนและมีขอบข่ายที่กว้างขวางหลายด้าน จึงได้สรุปขอบข่ายงานวิชาการไว้เป็น 4 ด้านคือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและการประเมินผล ซึ่งขอบข่ายงานวิชาการทั้ง 4 ด้านนี้จะมีความสำคัญมาก หากการบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จ ผู้เรียนย่อมเกิดการพัฒนาตามเป้าหมาย ดังนั้นขอบข่ายงานวิชาการทั้ง 4 ด้านนี้จึงถือเป็นงานหลักของงานวิชาการ และสถานศึกษาทุกแห่งต่างให้ความสำคัญกับงานวิชาการทั้ง 4 ด้าน ดังนั้นในการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนจึงได้ใช้ขอบข่ายงานวิชาการทั้งสี่ด้านข้างต้น คือด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตรและการนำไปใช้ หมายถึง หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ.2544 ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยที่ผู้สอนต้องทำการศึกษาทำความเข้าใจ วิเคราะห์ พัฒนาและ

วางแผนหลักสูตร จนสามารถนำไปดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่ได้ทำการศึกษาข้างต้น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการจัดทำแผนการสอน การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีการใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เน้นการพัฒนาการด้านสติปัญญาของผู้เรียนการจัดบรรยากาศในห้องเรียนอย่างเหมาะสมและนำเสนอบทเรียนได้ครบ ชัดเจนทุกกระบวนการตามที่ได้กำหนดไว้ในแผน

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่ใช้เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติให้แก่ผู้เรียนโดยที่ผู้สอนสามารถเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม มีความทันสมัย สามารถผลิตสื่อด้วยตนเองและมีการบันทึกรายชื่อสื่อชนิดต่าง ๆ ตลอดจนมีการประเมินผลการใช้สื่ออย่างสม่ำเสมอ

การวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้อิสลามศึกษาทั้ง 3 ด้านของผู้เรียน คือ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2544 และครอบคลุมทุกจุดประสงค์การเรียนรู้โดยมีการวัดและประเมินผลผู้เรียนทั้ง ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนทุกครั้ง และใช้วิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย มีการแจ้งผลการวัดและประเมินให้แก่ผู้เรียนทราบ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional) โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้เป็นวิทยากรอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1, 2 และ 3 จำนวน 137 คน จาก 124 โรงเรียน (ดูตารางที่ 1) โดยที่ผู้วิจัยเลือกทั้งหมด

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของวิทยาการอิสลามศึกษาในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ยะลา เขต 1, 2 และ 3

ลำดับที่	ชื่ออำเภอ	โรงเรียน (โรง)	วิทยาการอิสลามศึกษา	
			ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	เมือง	25	28	28
2	รามัน	31	33	33
3	กรงปินัง	7	7	7
4	บันนังสตา	21	25	25
5	ยะหา	13	13	13
6	กาบัง	6	6	6
7	ธารโต	10	13	13
8	เบตง	11	12	12
รวม	8 อำเภอ	124	137	137

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา 2550

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและวิธีเลือกตัวแทนวิทยาการอิสลามศึกษาโดยวิธีเจาะจงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนวิทยาการอิสลามศึกษา จำนวน 7 คน ส่วนขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวิทยาการอิสลามศึกษาผู้วิจัยเลือกทั้งหมดจากจำนวนประชากร 137 คน จาก 124 โรงเรียน (ดูตาราง 1)

3. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามซึ่งมีรายละเอียดและวิธีการสร้างดังนี้

3.1 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เพื่อนำไปใช้กับวิทยาการอิสลามศึกษากลุ่มที่ 1 เกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาการอิสลามศึกษา ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล รวมถึงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ

ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ได้จัดทำแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างโดยกำหนดขอบเขตให้ครอบคลุมเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาการอิสลามศึกษา ทั้ง 4 ข้างต้น นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุง แล้วนำไปทดลองสัมภาษณ์กับบุคคลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาปรับปรุงข้อคำถามอีกครั้งหนึ่งแล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

3.2 แบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามที่ใช้กับวิทยาการอิสลามศึกษากลุ่มที่ 2 ได้ปรับใช้จากแบบสอบถามที่พัฒนาโดย ศิวพร จิระวงศ์วิโรจน์ (2541) สิทธิศักดิ์ เจ๊ะสารี (2543) นงลักษณ์ หะยิมะ

สาและ(2540) เอลิมพล และซัน(2550)และ ทองอินทร์ มาตรา(2534) ทั้งหมดมี 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา ในด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล และตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ในการสร้างแบบสอบถามได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวในการสร้างแบบสอบถาม สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมนิยามบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอน ของวิทยากรอิสลามศึกษาทั้ง 4 ด้านข้างต้นแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยให้พิจารณาว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาของเครื่องมือกับเนื้อหาของสิ่งที่ต้องการศึกษาหรือไม่ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น และคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้กับประชากรในจังหวัดปัตตานีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 30 คน ตรวจให้คะแนนและหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) แบบสอบถามสำหรับวิทยากรอิสลามศึกษาทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2551 สิ้นสุดในวันที่ 30 เมษายน 2551 แบบสอบถามที่ใช้สำหรับวิทยากรอิสลามศึกษาที่เป็นกลุ่มประชากรได้ตอบแบบสอบถามและส่งคืน จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 (137 / 137ชุด)และแบบสัมภาษณ์ที่ใช้สำหรับตัวแทนวิทยากรอิสลามศึกษา คิดเป็นร้อยละ 100.00 (7 / 7ชุด)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ที่ได้จากแบบสัมภาษณ์โดยการสรุปประเด็นสำคัญตามกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ส่วนข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบการจัดอันดับ (Rating Scale) ที่มีคะแนนช่วงคะแนนตั้งแต่ 1 – 5 คะแนน ได้ใช้โปรแกรม SPSS for WINDOWS วิเคราะห์หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวัดระดับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษาตามเกณฑ์ของครอนบาค (Cronbach, 1990 อ้างถึงในดลมนรจณ์ บากา และ เกษตรชัย และหิม, 2548)

1.00 -1.49 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด หรือคาดหวังอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.50 – 2.49 หมายถึง ปฏิบัติน้อย หรือคาดหวังอยู่ในระดับน้อย

2.50 – 3.49 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง หรือคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง

3.50 – 4.49 หมายถึง ปฏิบัติมาก หรือคาดหวังอยู่ในระดับมาก

4.50 – 5.00 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด หรือคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย ได้ยึดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก โดยในส่วนแรกจะนำเสนอเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นตัวแทนวิทยาการอิสลามศึกษา และผู้ตอบแบบสอบถามเป็นวิทยาการอิสลามศึกษา ส่วนที่สองเป็นเรื่องเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาการอิสลามศึกษาทั้งที่ได้จากข้อมูลการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม รวมทั้งการเปรียบเทียบความคิดเห็นของวิทยาการอิสลามศึกษาที่มีต่อบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอน ส่วนสุดท้ายเป็นข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. ลักษณะข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวแทนวิทยาการอิสลามศึกษาและประชากรที่เป็นวิทยาการอิสลามศึกษา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ตัวแทนวิทยาการอิสลามศึกษามีอายุต่ำกว่า 30 ปี 4 คน และมีอายุ 31 ปีขึ้นไป 3 คน มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีทั้ง 7 คน มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 5-10 ปี 4 คนและระหว่าง 11-15 จำนวน 2 คน

กลุ่มประชากรที่เป็นวิทยาการอิสลามศึกษา พบว่า วิทยาการอิสลามศึกษาเพศชาย ร้อยละ 48.9 (67 คน) เพศหญิง ร้อยละ 51.1 (70 คน) วิทยาการอิสลามศึกษา ที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.9(4 คน) อายุระหว่าง 25 – 34 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.7 (64 คน) อายุระหว่าง 35 – 44 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.3(36 คน) และอายุ 45 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 24.1 (33 คน) วิทยาการอิสลามศึกษาที่มีระดับการศึกษาด้านสามัญ ต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 43.8 (60 คน) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 54.0 (74 คน)และปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 2.2 (3 คน) วิทยาการอิสลามศึกษาที่มีระดับการศึกษาด้านศาสนา อิบติดาอียฺ คิดเป็นร้อยละ 2.9 (4 คน) มตะวัซซิด คิดเป็นร้อยละ 17.5(24 คน) ซานาเวีย คิดเป็นร้อยละ 63.5(87 คน) และปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 16.1 (22 คน) วิทยาการอิสลามศึกษาที่มีประสบการณ์การสอน 1- 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.9 (67 คน) 6 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.8 (23 คน) 11 – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.6 (20 คน)และมากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.7 (27 คน)

2. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาการอิสลามศึกษา ตามความเห็นของตัวแทนวิทยาการอิสลามศึกษา และวิทยาการอิสลามศึกษา ด้านด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล มีข้อค้นพบดังนี้

2.1 บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาการอิสลามศึกษา ตามความเห็นของตัวแทนวิทยาการอิสลามศึกษา

2.1.1 ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้

บทบาทที่เป็นจริง วิทยาการอิสลามศึกษาได้ศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจหลักสูตร เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนในระดับปานกลางและต้องปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเหมาะสมกับวัย บ้างก็ไม่ค่อยนำหลักสูตรไปใช้เนื่องจากผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านหลักสูตร และทำการสอนโดยยึดหนังสือเรียนที่มีอยู่ก่อนแล้ว สำหรับบทบาทที่คาดหวัง คือ ต้องการให้นักเรียนที่เรียนจบหลักสูตรอิสลามศึกษาเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของวิชาและดำเนินชีวิตตามแบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้อย่างถูกต้อง และต้องการให้มีการอบรมหลักสูตรอิสลามศึกษาเพื่อให้ผู้สอนสามารถนำไปวิเคราะห์และปรับใช้กับผู้เรียนโดยการระดมความคิดจากวิทยาการอิสลามศึกษาในจังหวัดยะลา อาจทำในรูปแบบของการอบรมเชิงปฏิบัติการก็ได้ ดังที่ตัวแทนวิทยาการอิสลามศึกษาท่านหนึ่งได้สะท้อนว่า

“หลักสูตรอิสลามศึกษาที่ใช้ในปัจจุบันไม่สามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมด กล่าวคือส่วนที่เป็นความต้องการของท้องถิ่น ยังไม่สอดคล้อง และบางโรงเรียนก็ไม่มีหลักสูตรอิสลามศึกษาเป็นการเฉพาะ ต้องนำหลักสูตรแบบเข้ม [หลักสูตรอิสลามศึกษาตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษา - ผู้วิจัย] มาใช้ อีกทั้งต้องคิดเองว่าจะนำไปปรับใช้กับโรงเรียนอย่างไรจึงจะเหมาะสม สิ่งที่คาดหวังคือ ต้องการให้มีการนำหลักสูตรอิสลามศึกษาที่เป็นมาตรฐานเดียวกันมาใช้ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน อาจจะเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาโดยเรียกวิทยากรอิสลามศึกษามาร่วมจัดทำ เมื่อได้หลักสูตรที่เป็นมาตรฐานแล้วเชื่อว่าเมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาแล้วไม่ว่าจะไปศึกษาต่อที่ใดก็สามารถเข้าศึกษาต่อได้โดยไม่มีปัญหา และจะต้องมีการกำกับ ดูแลและติดตามจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดอีกด้วย”

2.1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

บทบาทที่เป็นจริง วิทยากรอิสลามศึกษา มีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลางและควรเพิ่มชั่วโมงในการเรียนการสอน เพราะแค่ 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ไม่เพียงพอ รวมทั้งไม่มีเวลาซ่อมเสริมนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน ประกอบกับเหตุการณ์ความไม่สงบด้วยแล้ว โรงเรียนต้องเลิกก่อนเวลา ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ไม่เต็มที่ สำหรับบทบาทที่คาดหวัง คือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สมบูรณ์หลากหลาย ครอบคลุมกระบวนการที่วางไว้และมีการสอนซ่อมเสริมให้แก่แก่นักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนโดยเพิ่มชั่วโมงเรียน และการจัดอบรมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อจะได้นำวิธีการที่หลากหลายมาปรับใช้กับการเรียนการสอน ดังที่ตัวแทนวิทยากรอิสลามศึกษาท่านหนึ่งได้สะท้อนว่า

“การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถจัดได้ปานกลาง แต่ยังขาดวิธีการที่หลากหลาย สิ่งที่คาดหวังคือ การอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อนำวิธีการใหม่ ๆ มาปรับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด”

2.1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน

บทบาทที่เป็นจริงคือสื่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษามีน้อย ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน และสื่อที่ใช้อยู่จัดหาและใช้เงินของตนเอง ทำให้วิทยากรอิสลามศึกษาใช้สื่อไม่เต็มที่ และใช้สื่อตามกำลังความสามารถของตนเองเป็นส่วนใหญ่ บทบาทที่คาดหวัง คือ ต้องการให้เขตพื้นที่การศึกษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษาให้กับโรงเรียน เช่นภาพโปสเตอร์ บัตรคำ ซีดี ชุดการสอน เป็นต้น และต้องการให้มีการจัดอบรมการออกแบบและผลิตสื่อการเรียนการสอนเพื่อนำไปปรับใช้กับผู้เรียน ดังที่ตัวแทนวิทยากรอิสลามศึกษาท่านหนึ่งได้สะท้อนว่า

“ด้านสื่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษามีน้อยมาก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะใช้เฉพาะกระดานดำประกอบการเรียนการสอน คาดหวังจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจัดหาสื่อและงบประมาณเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป”

2.1.4 ด้านการวัดและประเมินผล

บทบาทที่เป็นจริงด้านการวัดและประเมินผล คือทำการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และทดสอบโดยเน้นการปฏิบัติจริง เช่น เรื่องการอาบน้ำละหมาด การ

ละหมาด เป็นต้น บทบาทที่คาดหวัง คือต้องการให้มีแบบวัดและประเมินผลผู้เรียนที่เป็นมาตรฐาน สามารถนำไปใช้ได้ในทุกระดับ และมีการวัดและประเมินผลในระดับเขตพื้นที่ จังหวัด และระดับชาติและ ต้องการวัดและประเมินผลผู้เรียนให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด อย่างหลากหลายวิธีการ และครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย ดังที่ตัวแทนวิทยากรอิสลามศึกษาท่านหนึ่งได้สะท้อนว่า

“ด้านการวัดและประเมินผลทางอิสลามศึกษาส่วนใหญ่แล้วจะเน้นสภาพจริงของผู้เรียน แต่ยังขาดเทคนิควิธีการใหม่ ๆ สิ่งที่เราคาดหวังคือการจัดอบรมเทคนิควิธีการวัดและประเมินผลทางอิสลามศึกษา เพื่อนำไปใช้กับผู้เรียนต่อไป”

2.2 บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา ตามความเห็นของวิทยากรอิสลามศึกษาพบว่า บทบาทที่เป็นจริงในการจัดการเรียนการสอนตามความเห็นของวิทยากรอิสลามศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าบทบาทที่เป็นจริงในการจัดการเรียนการสอนตามความเห็นของวิทยากรอิสลามศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง (ดูตาราง 2) โดยมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.05 ถึง 3.53 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตั้งแต่ .85 ถึง .98 และบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนตามความเห็นของวิทยากรอิสลามศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนตามความเห็นของวิทยากรอิสลามศึกษา ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก (ดูตาราง 2) โดยมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.81 ถึง 4.10 ตามลำดับ

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอน ตามความเห็นของวิทยากรอิสลามศึกษา

บทบาทของวิทยากรอิสลามศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษา จังหวัดยะลา	บทบาทที่เป็นจริง		ระดับ	บทบาทที่คาดหวัง		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D		$\bar{X}$	S.D	
ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้	3.34	.85	ปานกลาง	3.99	.83	มาก
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.53	.89	มาก	4.09	.86	มาก
ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.05	.98	ปานกลาง	3.81	.99	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล	3.47	.89	ปานกลาง	4.10	.90	มาก
ผลเฉลี่ยรวม	3.35	.90	ปานกลาง	4.00	.90	มาก

3. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา ตามความเห็นของวิทยากรอิสลามศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความเห็นของวิทยากรเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวัง ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงมากที่สุด คือ ได้ศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจหลักสูตร เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน และปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเหมาะสมกับวัยในระดับปานกลาง รองลงมาคือไม่ค่อยนำหลักสูตรไปใช้เนื่องจากผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านหลักสูตร และทำการสอนโดยยึดหนังสือเรียนที่มีอยู่ก่อนแล้ว สำหรับบทบาทที่คาดหวังมากที่สุด คือ ต้องการให้นักเรียนที่เรียนจบหลักสูตรอิสลามศึกษาเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของวิชาและดำเนินชีวิตตามแบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้อย่างถูกต้อง รองลงมาคือต้องการให้มีการอบรมหลักสูตรอิสลามศึกษาให้ผู้สอนสามารถนำไปวิเคราะห์และปรับใช้กับผู้เรียนได้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงมากที่สุด คือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับปานกลางและวิธีการยังไม่หลากหลาย รองลงมาคือจัดทำแผนการสอนและดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนที่กำหนดไว้อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับบทบาทที่คาดหวังมากที่สุด คือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความสมบูรณ์หลากหลาย ครอบคลุมกระบวนการที่วางไว้และมีการสอนซ่อมเสริมให้แก่แก่นักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนโดยเพิ่มชั่วโมงเรียน รองลงมาคือการจัดอบรมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อจะได้นำวิธีการที่หลากหลายมาปรับใช้กับการเรียนการสอนต่อไป ด้านสื่อการเรียนการสอน มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงมากที่สุด คือ สื่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษามีน้อย ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน และสื่อที่ใช้อยู่ต้องจัดหาและใช้เงินของตนเอง รองลงมาคือผลิตสื่อตามความรู้ความสามารถของตนเอง ขาดการชี้แนะสำหรับบทบาทที่คาดหวังมากที่สุด คือ ต้องการให้เขตพื้นที่การศึกษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษาให้กับโรงเรียน เช่น ภาพโปสเตอร์ บัตรคำ ซีดี ชุดการสอน เป็นต้น และรองลงมาคือ ต้องการให้มีการจัดอบรมการออกแบบและผลิตสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงมากที่สุด คือ ทำการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงและรองลงมาคือทำการวัดและประเมินผลผู้เรียนอย่างหลากหลายวิธีการ โดยจัดทำเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับความยากง่ายของเนื้อหา สำหรับบทบาทที่คาดหวังมากที่สุด คือ ต้องการให้มีแบบวัดและประเมินผลผู้เรียนที่เป็นมาตรฐาน สามารถนำไปใช้ได้ในทุกระดับ และมีการวัดและประเมินผลในระดับเขตพื้นที่ จังหวัด และระดับชาติและรองลงมาคือ ต้องการวัดและประเมินผลผู้เรียนให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด อย่างหลากหลายวิธีการ และครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา ในด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและการประเมินผล มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. บทบาทที่เป็นจริงในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและการประเมินผล พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของป็อร่าเฮม มะยูโซ๊ะ (2528) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการตามโครงการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมาก

ไปหาน้อยดังนี้ ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวีรชาติ ไชยบุญ (2537) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตการศึกษา 2 พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทที่เป็นจริงของหัวหน้าครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิตยา มัสเยาะ (2545) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษา ในทัศนะผู้บริหารและผู้สอนอิสลามศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ปัญหาการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษา ในทัศนะผู้บริหารและผู้สอนอิสลามศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมและรายด้าน พบว่า ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า วิทยากรอิสลามศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีความสันทัดในการจัดทำเอกสารต่าง ๆ เช่น การจัดทำแผนการสอน บันทึกหลังการสอน ซึ่งวิทยากรอิสลามศึกษาทุกคนจำเป็นต้องทำ ประกอบกับวิทยากรอิสลามศึกษาอยู่ในช่วงของการศึกษาเรียนรู้เทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ และการจัดทำเอกสารต่าง ๆ จึงทำให้บทบาทที่เป็นจริงในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน รวมถึงวิทยากรอิสลามศึกษาส่วนใหญ่ยังติดขัดอยู่กับภาพลักษณ์ของการสอนแบบเดิม ๆ ใช้การอธิบายตามหนังสือเรียนเป็นส่วนใหญ่

อย่างไรก็ตาม ยังมีวิทยากรอิสลามศึกษาส่วนหนึ่งที่สามารถนำเทคนิคที่แปลกใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวิทยากรอิสลามศึกษาที่อายุน้อยแต่มีความสามารถในเรื่องเทคโนโลยีมากกว่าวิทยากรอิสลามศึกษาที่มีอายุมาก ๆ จึงสามารถนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาปรับใช้กับการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาได้บ้าง ผลจากสภาพจริงดังกล่าวนี้จึงทำให้บทบาทที่เป็นจริงในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

2. ระดับบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและการประเมินผล พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวีรชาติ ไชยบุญ (2537) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของหัวหน้าครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตการศึกษา 2 พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทที่ถูกคาดหวังของหัวหน้าครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของอรุณ ศิริพันธุ์ (2537) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ และวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนโครงการสอนอิสลามศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่าสภาพการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและวิทยากรอิสลามศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า วิทยากรอิสลามศึกษาส่วนใหญ่ต้องการให้มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ดังนั้นวิทยากรอิสลามศึกษาจึงต้องการพัฒนาตนเองและเรียนรู้เทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ พร้อมทั้งทำความเข้าใจในหลักสูตรอิสลามศึกษาและต้องปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเหมาะสมกับวัย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องมีความหลากหลาย มีการสอนซ่อมเสริมให้แก่นักเรียนที่มีปัญหา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษาที่เป็นภาษาไทย ให้กับโรงเรียน ควรวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และควรจัดให้มีการอบรมด้านการพัฒนาการเรียนการสอนให้แก่วิทยากรอิสลามศึกษา จึงทำให้บทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

จากการศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอน ของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา ผู้วิจัยพบว่า บทบาทของวิทยากรอิสลามศึกษาควรได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน จากการศึกษาสามารถนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาได้ ดังนี้

1.1 ควรจัดให้มีการอบรม สัมมนาวิทยากรอิสลามศึกษาทั้ง 4 ด้านดังกล่าวเพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้วิทยากรอิสลามศึกษาได้มีการพัฒนาบทบาทหน้าที่ให้เหมาะสมถูกต้อง อันจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ควรกำหนดหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของชุมชนเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและให้วิทยากรอิสลามศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรอิสลามศึกษา

1.3 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนทางด้านอิสลามศึกษาให้เพียงพอ เช่น หนังสือเรียนอิสลามศึกษา อุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน

1.4 ควรเพิ่มจำนวนชั่วโมงในการเรียนการสอนอิสลามศึกษาให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อิสลามศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนอย่างเต็มที่และสามารถสอนซ่อมเสริมให้กับผู้เรียนที่มีปัญหาทางการเรียนได้

1.5 ควรจัดให้มีการวัดและประเมินผลผู้เรียนในระดับ อำเภอ เขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดและระดับชาติเพื่อให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษา และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาอิสลามศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา โดยศึกษาจากทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษาระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดยะลากับโรงเรียนประถมในจังหวัดอื่น ๆ

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษาระหว่างโรงเรียนประถมศึกษา กับโรงเรียนมัธยมศึกษา

บรรณานุกรม

เขตพื้นที่การศึกษายะลาเขต1, 2 สำนักงาน.2550. “ทะเบียนคุมวิทยากรสอนศาสนาอิสลาม ปีงบประมาณ 2551” ยะลา: กลุ่มบริหารงานบุคคล. (สำเนา)

เฉลิมพล และชน.2550. **สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตภาคกลาง**, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ดลมนรจณ์ บากา และเกษตรชัย และหิม.2548.**บทบาทผู้นำมุสลิมในการพัฒนาการศึกษาของสังคมมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้:รายงานการวิจัย**. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- ทองอินทร์ มาตรา.2534. **บทบาทที่เป็นจริงของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม**, ปรินิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นงลักษณ์ หะยีมะสาและ.2540. **ปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)**, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิตยา เพ็ชรไทยพงศ์.2545. **สภาพ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ภาควิชา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข**, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิตยา มัสเยาะ.2545. **ปัญหาการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษา ในทัศนะผู้บริหารและผู้สอนอิสลามศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม จังหวัดยะลา**, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ป้อราเฮม มะยูโซะ.2528. **การบริหารงานวิชาการตามโครงการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้**, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์.2540. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และ สังคมศาสตร์**.พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฯ.
- ยนต์ ชุ่มจิต.2544. **การศึกษาและความเป็นครูไทย**. กรุงเทพฯ ฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิชาการ,กรม.2546. **การจัดสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา**. กรุงเทพฯ ฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- วีระชาติ ไชยบุญ .2537. **บทบาทของหัวหน้าครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตการศึกษา 2**, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วีระศักดิ์ รักษ์โพธิวงศ์ .2544. **การพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี**, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ศิวพร จิระวงศ์โรจน์.2541. **บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการบริหารการเรียนการสอนของอาจารย์โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง**, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศึกษาธิการ,กระทรวง.2545. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**.พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว
- สิทธิศักดิ์ เจ๊ะสารี.2536. **ประสิทธิภาพการสอนของครูอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้**, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อรรถัย มูลคำ และสุวิทย์ มูลคำ.2544. **CHILD CENTRED: STORYLINE METHOD: การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ ฯ : ภาพพิมพ์
- อรุณ ศิริพันธุ์ .2537. **การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ และวิทยาการอิสลามศึกษา ในโรงเรียนโครงการสอนอิสลามศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา**. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลา.

อ้างอิงการสัมภาษณ์

- ไชนัดอาบีดีน มะเต๊ะ.วิทยากรอิสลามศึกษา. 2551.ผู้ให้สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2551.
 ฟุรกอน สะแลแม.วิทยากรอิสลามศึกษา. 2551.ผู้ให้สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2551.
 รอปียะห์ สะมะแอ.วิทยากรอิสลามศึกษา. 2551.ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2551.
 สรรกิ มะแซ.วิทยากรอิสลามศึกษา. 2551.ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2551.
 อาอีเสาะ สะมะอาลี.วิทยากรอิสลามศึกษา. 2551.ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2551.